

दक्षिणादानं द्रव्यत्यागं च करोति तदा तस्य सम्यक्फलसम्बन्धान्मुख्य एव स्वामी स्यान्न प्रतिनिधिः पत्नी त्वस्वतन्त्रा अनग्निश्च मृते पत्यौ पुरुषान्तरं प्रतिनिधाय प्रयोक्ष्यतीत्यनाशङ्कनीयमेव प्रोषिते अन्यत्रव्यापृते १) वा यजमाने ये तावत्क्रवर्था आज्यावेक्षणादयः तेषु यथासमाख्यमध्वर्वाद्य एव कर्तारो विद्यन्तइति न प्रतिनिधिना कार्यम् पुरुषसंस्काराणां च ऋविग्वरणादीनां क्रवर्थत्वात् विनापि यजमानेन नास्ति वैगुण्यम् पत्न्या अपि तदनुष्ठानसम्भवात् यानि च ब्रह्मचर्यादीनि फलं प्रति योग्यतायाः कारणानि तानि बहिरवस्थितेनापि यजमानेन क्रियमाणानि क्रतोरुपकारकाण्येव तस्माद्वेदबन्धनाज्यावेक्षणादावध्वर्वादेर्विद्यमानत्वादितरत्र २) ब्रह्मचर्यादावसम्भवात्प्रतिनिधेरनुपपन्नो यजमानप्रतिनिधिः । कुतः फलयोगात् न हि पुरुषान्तरेण क्रियमाणानि ब्रह्मचर्यादीनि यजमानस्य फलयोग्यतां सम्पादयन्तीत्यसम्भवः प्रतिनिधिः तस्मान्न प्रवासादिनापचरिते स्वामिनि तत्स्थाने स्वाम्यन्तरं प्रतिनिधेयमिति । ननु ३) पत्न्यां मृतायां किमस्ति प्रतिनिधिरुत नेति नायमस्याधिकरणस्य विषयः तदापि हि यदा तावत् भार्यायै पूर्वमारिण्यै द्वाग्नीनृत्यकर्मणीत्ययं (मनु० ५. १६८.) पक्षः समाश्रीयते तदाश्वभावादेवानधिकारः ४) सिद्धः यदा तु नाग्रयः पत्न्यै दत्ताः तदाप्याचारप्रामाण्यान्नापत्नीकस्य ५) दर्शपूर्णमासाद्यनुष्ठानम् अग्निहोत्रमात्रं तु वचनादनुष्ठीयते तदाप्यपत्नीकोऽप्यग्निमाहरेदिति ६) वचनात् वचनान्नास्ति पत्न्याः प्रतिनिधिरिति तत्त्वत्वे ।

गुणेषु प्रतिनिधिः परार्थत्वात् ॥ १० ॥ गुणेषु क्रवर्थेषु गुणपदार्थेषु पात्रासादनाद्यन्वाधानवेदबन्धनादिषु स्वामिनोऽपि प्रतिनिधिर्भवति यथासमाख्यमध्वर्वादिरेव तत्तत्करोतीत्यर्थः । कुतः परार्थत्वात् पात्रासादनादीनां क्रवर्थत्वात् क्रवर्थानि क्षेत्रमादीनि वपनादिवद्यजमानसंस्कारार्थानि अतः परार्थत्वादेवमादिषु ७) क्रवर्थेषु स्वामिनोऽपि प्रतिनिधिर्भवति ॥ ॥ अथेदं विचार्यते । सप्तदशवराश्चतुर्विंशतिपरमाः सत्तमासीरन्निति तत्र सप्तदशप्रभृतिषु सत्तगणयागाद्यर्थ

१) Thus २. अन्यव्यापृते २. and Cāstradip. at ६. ३. २०. २) ? द्वेदबन्ध्याज्या २. See p. १०१. not. १. ३) ? अनु २. ४) ? ग्यभावेदेवानधि २. ५) ? न्नापत्नीकस्य २. ६) ? तदाङ्गरपत्नीको Ait. Br. ७. १. ७) ? पदार्थादेव २.